

не припинилися, а навіть посилилися: більшість пластів солей вилужені, на закритих свердловинах до 1981 року спостерігалось підвищення рівня води (висхідні розсоли) зі значною мінералізацією. Наразі помічене зменшення мінералізації води ропних озер Слав'янського бальнеокурорту за рахунок відновлення природного гідродинамічного режиму (підтяжка прісних підземних вод верхніх водоносних горизонтів).

Аналіз фондових матеріалів та сучасних досліджень показав, що наслідком нераціонального розсолопромислу стали коливання солоності води колодязів, свердловин, поверхневих водотоків та водоймищ. Крім того, масове вилуговування солей призвело до утворення порожнин в земній корі, що призводить до осідання земної поверхні на 30-40 мм/рік, а також активізувало підтоплення території. Середньорічний приріст карстових порожнин не міг повноцінно компенсуватися осадами, а припинення розсолдобичі призвело до збільшення виносу солей підземними водами з пластів природнім шляхом. Щорічно з карстового масиву до р. Казенний Торець виноситься близько 60 тис. т солі, що шкодить екосистемі в цілому. Крім шкоди екологічному станові району, ці процеси (як наслідок елементарного недотримання правил екологічної безпеки) потребують значних ресурсів для створення заходів із боротьби з осіданням земної поверхні, підтопленням, відновленням засолених поверхневих вод, ґрунтів, цілих біогеоценозів. В свою чергу опріснення ропних озер Слав'янського бальнеокурорту зменшує їх лікувальні якості, що знижує економічні прибутки для району від туристичного бізнесу.

Таким чином, екологічний аспект має надзвичайно вагоме значення в концепції розвитку всієї території, в виборі політики її управління та природокористуванням.

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СТОМЛЮВАННЯ ОПЕРАТОРІВ ТА ЙОГО НАСЛІДКІВ

Є.В. ЛІТОМІН, *аспірант*

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

61002 Україна, м. Харків, вул. Революції, 12

E-mail: east1785@mail.ru

Стомлення – стан організму, що характеризується частим зниженням його працездатності.

Причини стомлюваності: втрата енергетичних сил організму через неправильне харчування, нервова напруга, тривала або надмірне фізичне навантаження, недосипання.

Прояви стомлюваності: почуття виснаження і втрати сил, втома, зниження точності, узгодженості і ритмічності рухів, сонливість, зниження імунітету.

На думку психолога Н.Д. Левитова (1984), стомлення - це особливий, своєрідний суб'єктивний стан, який переживає людина. Він складається з таких компонентів:

1. Почуття слабосилля. Стомлення виявляється в тому, що людина (оператор) відчуває зниження працездатності навіть тоді, коли продуктивність праці не падає. Це зниження працездатності виражається як переживання особливої, обтяжливої напруги та невпевненості; людина (оператор) відчуває, що не має можливості продовжувати роботу як це потрібно.

2. Розлад уваги. Увага - одна з найбільш вразливих до втоми психологічних функцій. В разі стомлення увага людини легко відвертається, стає малорухомою чи навпаки хаотично рухомою, нестійкою, метушливою.

3. Порушення в моторній сфері. Стомлення позначається сповільненням чи безпорядною квапливістю рухів, розладом їх ритму, в послабленні точності та координації рухів.

4. Погіршення пам'яті та мислення. Ці процеси найбільш порушуються при стомленні від розумової праці.

5. Ослаблення волі. При стомленні послаблюються рішучість, витримка, самоконтроль.

6. Сонливість. При сильному стомленні виникає сонливість як вираження охоронного гальмування.

Такі симптоми не завжди відповідають ступеню стомлення за об'єктивними прямими та відносними показниками працездатності. Відомо, що коли людина працює з бажанням і позитивним емоційним настроєм (вплив настанов; спрямування особистості), а також із усвідомленням великої соціальної важливості праці, стомленість може не проявлятися тривалий час. Бездіяльність, безцільна і нецікава робота ведуть до стану стомлення, яке не відповідає його об'єктивним критеріям.

В механізмі стомлення важливе значення має вплив на працюючий орган метаболітів, які утворюються в процесі роботи, витрати та відновлення енергетичних ресурсів, зниження збудливості сприймаючого та виконуючого відділів рефлекторної дуги, а головне – розвивається гальмування в центральних відділах головного мозку, яке носить охоронно-відновний характер.

Тут понад усе потрібно знати, що в основі розвитку стомлення у людини (оператора) є не виснаження енергетичних ресурсів організму, а порушення регуляції динамічного стереотипу, як стійкої і складної системи рефлекторних зв'язків, які виникають при багаторазовому повторенні трудових дій. Наявність динамічного стереотипу забезпечує швидке і докладне виконання трудових дій, завдяки тій функціональній системі, яка склалася в ЦНС та спрямовує роботу всіх виконавчих органів. Цією функціональною системою може бути й домінанта, яка являє собою сукупність нервових центрів, об'єднаних для виконання загального завдання та гальмуючої іншої осередки збудження.

Отже стомлення - це явище нормальне і попереджувати необхідно не стомлення, а перевтомлення.